

Narva Keeltelütseum

Ajaloo ainekava

9. klass

2 tund nädalas

Narva 2019

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ajaloo õpetusega taotletakse, et õpilane:

1. kirjeldab ajaloo põhietappe näidete kaudu;
2. mõistab eri ajastute kultuuripanust ning iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
3. võrdleb ajaloosündmusi ja -nähtusi, leiab sarnasusi ja erinevusi, toob esile põhjusi ja tagajärgi,
4. arutleb märksõnade/küsimuste toel, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda nii suuliselt kui ka kirjalikult;
5. teab Eesti ühiskonna arengujärke ja tähtsamaid ajaloosündmusi, seostab kodukoha, Eesti ja Euroopa ajalugu maailma ajalooga ning saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti;
6. töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt;
7. otsib, analüüsib ja kasutab ajalooinfot, koostab kava ja mõistekaarti, ajalooreferaati ja lühiuurimust, esitleb seda suuliselt ja kirjalikult ning IKT vahendeid kasutades;
8. töötab kaardiga ja koostab lihtsamaid skeeme;
9. oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ja mõistab nii ametite kui ka töö sisu muutumist ajas;
10. mõistab ajalooteadmiste vajalikkust igapäevaelus ning teab ajalooga seotud erialade õppimise võimalusi.

Õpitulemused

Ajaloo 9.klassi õppimise tulemusena õpilane:

1. näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi;
2. iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
3. kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul;
4. kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;
5. teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson.
6. teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel;
7. teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed;
8. kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu;

9. selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;
10. iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist;
11. teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon;
12. teab külma sõja põhijooni ning toob esile selle avaldumist ja vorme, näitab kaardil tähtsamaid külma sõja aegseid kriisikoldeid;
13. eab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail;
14. kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;
15. kirjeldab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus.
16. toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;
17. kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;
18. iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi vältel;
19. teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Lähiajalugu

Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939

Rahvusvaheline olukord, Pariisi rahukonverents, poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Versailles' süsteem. Rahvasteliidu tegevus ja mõju, sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas.

Maailmamajandus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed.

Demokraatia ja diktatuuri põhijooned. Demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel, autoritarism Itaalia näitel, totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel.

Eesti Vabariik, Vabadussõda, Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus, demokraatliku parlamentarismi aastad, vaikiv ajastu, majandus, kultuur ja eluolu, välispoliitika.

Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel, uued kultuurinähtused, teadus, tehnika areng, aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film, kirjandus ja kunst, uued propagandavahendid. Kultuur ja eluolu paikkonnas 20. sajandi algul.

Teine maailmasõda 1939–1945

Rahvusvaheline olukord. Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP.

Sõjategevuse üldiseloomustus, sõja algus ja lõpp, sõdivad pooled. Sõjategevus, rinded: Idarinne, Läänerinne, Vaikse Ookeani ja Põhja-Aafrika piirkond. Holokaust, ÜRO asutamine.

Eesti Teise maailmasõja ajal, baaside ajastu, iseseisvuse kaotamine, juuniküüditamine,

sõjategevus Eesti territooriumil, Nõukogude ja Saksa okupatsioon.

Teise maailmasõja mõjud paikkonnas.

Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2020

Külm sõda, külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid, kriisid ja sõjad.

Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel. USA ühiskond, sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng, Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted. Kommunistlikud riigid, kommunistliku süsteemi teke. NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon.

Eesti Nõukogude okupatsiooni all, piiride muutumine, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu.

Kommunistliku süsteemi lagunemine, perestroika ja glasnost, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Saksamaa ühinemine.

Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine. Laulev revolutsioon, Balti kett, põhiseadusliku korra taastamine. Maailm alates 1990. aastaist, üldülevaade, Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud.

Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel. Teaduse ja tehnika areng, aatomiuringud, infotehnoloogia, massikultuur, naine ja ühiskondlik elu, muutused mentaliteedis.

Poliitilised liikumised, kultuur ja eluolu ning ajalooline mälu ja mäluasutused kodukohas.

Põhimõisted:

demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, Tartu rahu; MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, ÜRO seletab mõisteid MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, ÜRO, perestroika, glasnost, külm sõda, kriisikolle, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, metsavennad, plaanimajandus, massirepressioon, Atlandi Harta, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Koostab referaati, arutlust, miniuurimust, esitlust ning kasutab ajalookaarti, kasutab IKT vahendeid info otsimiseks, uurimistööks ja esitluste koostamiseks.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest kooli õppekava hindamise korralduse sätetest.

Läbivad teemad

Ajaloo õpetamisel 9. klassi vältel käsitletakse järgmised läbivad teemad:

Kultuuriline identiteet. Toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel ning kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripärast nii ühiskonna ja terviku tasandil (rahvuskultuur) kui ka ühiskonna sees (regionaalne, professionaalne, klassi-, noortejms kultuur; subkultuur ja vastukultuur) ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Väärtused ja kõlblus. Toetatakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes mõistab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Lõimimise võimalused muude õppeainetega

Ajaloo õpetamisel on võimalus lõimimises järgmiste õppeainetega:

- a) geograafiaga – rahvastiku iseloomustumisel, riikide arengutase võrdlemisel, muutuste uurimisel;
- b) kirjandusega – ajaloolised isikud ja nende kujutamine kirjanduses
- c) ühiskonnaõpetusega – ühiskonna arengutaseme uurimisel, riigikordade, riiklike institutsioonide võrdlemisel

Klassi- ja kooliväline tegevus

Ajaloo õppimise toetamiseks võib õpilastel osaleda ajaloo olümpiaadidel ja viktoriinidel, muuseumide ekskursioonidel ja õppekäikudel.

Kasutatav õppekirjandus ja õppevahendid

Einar Värä, Ago Pajur, Tõnu Tannberg. Lähiajalugu I osa. Õpik 9. klassile. Avita 2015.

Einar Värä, Tõnu Tannberg. Lähiajalugu II osa. Õpik 9. klassile. Avita 2016.